

Nr 193.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1948/49 till omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m.

(2:a avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under tolfte huvudtiteln, punkten 25, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m. för budgetåret 1948/49 beräkna ett förslagsanslag av 3 250 000 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 247, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 23 april 1948, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna, att Kungl. Maj:t vidtager erforderliga åtgärder för tryggande av bränsleförsörjningen i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande statsrådet i nyssnämnda statsrådsprotokoll angivna riktlinjer, *dels* ock till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m. för budgetåret 1948/49 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

I skrivelse den 8 april 1948 har *bränslekommissionen* anmält, att kommissionen till behandling upptagit frågan om vedförsörjningen under bränsleåren 1948/49 och 1949/50. Kommissionen har därvid återopat en inom kommissionens planläggningsavdelning verkställd utredning om försörjningsmöjligheterna beträffande bränsle. De gjorda beräkningarna utgå från fredliga förhållanden utan väsentliga rubbningar i tillförseln samt utmynna, efter ett konstaterande att importen av kol och koks visar stigande tendens, under det att importen av flytande bränslen är mera svårbedömbär, i slutsatsen att endast ett obetydligt tillskott av ersättningsbränsle i form av ved synes erforderligt för bränsleåret 1948/49. Kommissionen framhåller vidare, att det för närvarande torde vara synnerligen svårt att göra en prognos för bränsleförsörjningen under bränsleåret 1949/50 men under förutsättning av att bränsleimporten fortlöper efter nuvarande linjer under lugna och fredliga förhållanden böra uppenbarligen icke bränsletillgångarna minska. Under denna förutsättning och med den grad av sannolikhet som nu torde kunna uppnås, anser kommissionen berättigat att icke räkna med större vedbehov under bränsleåret 1949/50 än som erfordras för normalved och att vedavverkningen under avverkningsåret 1948/49 bör avsevärt täckande av detta behov.

Bihang till riksdagens protokoll 1948. 6 saml. Nr 193.

I övrigt torde beträffande vad bränslekommissionen i ifrågavarande sammanhang anfört och förordat få hänvisas till propositionen, s. 6—11.

Anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m. har av kommissionen i en den 23 april 1948 dagtecknad promemoria beräknats till 2 700 000 kronor, varav 500 000 kronor avsetts för kommissionens direkta omkostnader för vedinköp — huvudsakligen kostnader för auktoriserad mätning av ved — 200 000 kronor för utkörning av ved från centrallager i tätorter i zon 3 och 2 000 000 kronor för prislestaster på långved.

Föredragande statsrådet har för egen del anfört i huvudsak följande.

Vid bedömandet av utsikterna för bränsleförsörjningen under bränsleåret 1948/49 bör man som utgångspunkt taga lagerställningen den 31 mars 1948. Denna kan karakteriseras såsom god vad gäller kol och relativt god för koks, medan däremot tillgången på olja av kända skäl icke kan anses tillfredsställande. Den mindre tillfredsställande tillgången på olja har redan föranlett flera stora industriella förbrukare att återgå till användning av fossilt bränsle. Den förbättrade lagerhållningen beträffande fasta bränslen har i stor utsträckning berott av den blida väderleken inom landet under vintern, vilken både medfört en mindre konsumtion för uppvärmning än normalt och möjliggjort en kontinuerlig tillförsel utifrån. Påtagligt är även, att de milda väderleksförhållandena i exportländerna medverkat till att exporten successivt kunnat ökas, ett förhållande, som är särskilt märkbart vad beträffar England. Allmänt sett kunna utsikterna till import av fasta bränslen för den närmaste tiden bedömas såsom goda under förutsättning av en fredlig utveckling i Europa. Utsikterna för import av oljor äro däremot svårare att bedöma, och man synes under alla förhållanden få inrikta sig på en minskning av oljekonsumtionen. Denna minskning är främst föranledd av att omställningen till oljeeldning i hela Västeuropa tagit sådana proportioner, att de totala tillgångarna på olja icke synas komma att täcka behovet där, samtidigt som oljeeldningen i Amerika väsentligt ökat. I den mån en ytterligare försämring av oljeförsörjningen kan komma att inträda, blir en fortsatt nedskärning av förbrukningen av olja nödvändig. En sådan minskning bör givetvis i första hand drabba de förbrukare, vilka lättast kunna återgå till fossilt bränsle, nämligen de industriella förbrukarna. Ansträngningar komma därför att göras för att i det längsta trygga de mindre förbrukarnas behov.

För att kunna erhålla en något så när tillförlitlig bild av bränsleförsörjningen under nästa bränsleår är det nödvändigt uppgöra en balans över tillgångar och behov. En sådan balans bör, eftersom man har att utgå från lagerställningen den 31 mars 1948, närmast taga sikte på tiden 1 april 1948—31 mars 1949. På tillgångssidan upptages beräknad import och inhemsk bränsleproduktion och på behovssidan behoven för skilda ändamål. Med hänsyn till de i stort sett olika användningsområdena för koks och kol bör bränslebalansen uppdelas i en koksbalans, omfattande koks och olja som ersättning för koks, samt en kol/oljebalans.

Statsrådet har därefter redogjort för de möjligheter till täckande av behovet av koks under bränsleåret 1948/49, som stå till buds genom import av koks respektive olja, såsom ersättning för koks samt ianspråktagande

av de inhemska bränslena gasverkskoks, antracitbriketter och torvbriketter. Beträffande denna redogörelse hänvisas till propositionen s. 12—14. I avslutning därtill har departementschefen vidare anfört följande.

Med ledning av å ena sidan de beräknade behoven av koks under bränsleåret 1948/49 — huvudparten går till uppvärmningsändamål — och å andra sidan de täckningsmöjligheter som stå till buds genom import av koks respektive olja som ersättning för koks samt ianspråktagande av de inhemska bränslena gasverkskoks, antracitbriketter och torvbriketter utvisar en uppgjord koksbalans, att vid full behovstäckning för samtliga förbrukarekategorier samt för varmvattenberedning en brist uppstår som, omräknad i ved, motsvarar 2,4 miljoner kubikmeter. En alternativ beräkning, omfattande endast tilldelning med 90 procent av hushållens B-licenser (för uppvärmning) — till jämförelse må nämnas att tilldelningen för innevarande bränsleår genomsnittligt uppgått till 85 procent av B-licenserna — men medräknat en tilläggstilldelning med 10 procent för kall vinter, dock utan bränsletilldelning för varmvattenberedning, ger till resultat en brist, som svarar mot en miljon kubikmeter ved. De båda alternativen utvisa således en viss skillnad, som emellertid i stort sett elimineras, om man i det senare alternativt räknar med bränsle för varmvattenberedning respektive i det förra bortser från denna faktor. Oavsett vilken ståndpunkt man intager till frågan om tillhandahållande av varmvatten under nästa bränslesäsong — för min del är jag icke beredd att nu närmare gå in härpå — synes den i balansen erhållna bristen kunna täckas genom användning av ved och licensfria bränslen eller också genom minskning av lagerhållningen utan att denna minskning behöver vara direkt oroande för försörjningen under bränsleåret 1948/49. Som helhet måste omdömet beträffande koksbalansen bli, att den är gynnsam under förutsättning, att importprognosen håller.

En motsvarande balans avseende behovet av kol/olja under bränsleåret 1948/49 ger vid handen, att de sammanlagda behoven av kol uppgå till något över 7 miljoner ton. Efter avdrag för den beräknade importen av kol och den inhemska torvproduktionen kvarstår en brist om cirka 1,8 miljoner ton. Denna brist måste täckas med olja. Även för viss del av koksbehovet räknas med olja som ersättningsbränsle. Vid en beräkning av den totala förbrukningen av mörka oljor måste jämväl hänsyn tagas till förbrukningen av motorbrännolja. Sammanlagt räknar man med en konsumtion av cirka 2 miljoner kubikmeter mörka oljor. Möjligheterna att bedöma storleken av importen av mörka oljor är såsom tidigare framhållits mycket vanskliga, men under fredliga förhållanden ligger den såsom erforderlig beräknade importen av mörka oljor helt inom det möjligas ram.

Under förutsättning att inga väsentliga rubbningar i importen kommer att äga rum, utan denna kan ske i successivt ökad omfattning i en takt, som man att döma av nuvarande import och dess successiva stegring har anledning förmoda, synes det som om mycket obetydliga kvantiteter ersättningsved skulle behöva tagas i anspråk för bränsleförsörjningen under bränsleåret 1948/49. De myckenheter sådan ved varom det kan bli fråga torde med visshet kunna tillhandahållas, om de av bränslekommissionen gjorda beräkningarna av vedtillgångarna vid utgången av avverkningsåret 1947/48 hålla streck. Jag delar emellertid bränslekommissionens åsikt, att det oaktat de för närvarande gynnsamma utsikterna för bränsleförsörjningen under nästa bränsleår, kan vara välbetänkt att man i avsikt att

trygga vedförsörjningen utsträcker avverkningsåret 1947/48 intill utgången av september 1948 och att därjämte även den tid, för vilken åläggandena om avverkningssskyldighet jämlikt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 19 september 1947 skola gälla, förlänges till och med den 30 september 1948. Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att bemyndiga bränslekommissionen meddela dylika föreskrifter. I samband därmed bör givetvis även förlängning ske av den tid, inom vilken uppfyllande av statsgaranti skall påkallas.

Bränslekommissionen har framhållit, att utsikterna för bränsleförsörjningen under bränsleåret 1949/50 — under förutsättning av i huvudsak oförändrade importmöjligheter — äro sådana, att särskilda åtgärder i form av avverkningsålägganden och statsgaranti för avverkad ved icke skulle vara nödvändiga för att trygga de avverkningar under avverkningsåret 1948/49, som erfordras för tillgodoseende av normalvedbehovet. Även jag delar denna uppfattning. Emellertid bygger detta ståndpunkttagande på den uttryckliga förutsättningen, att importmöjligheterna icke beskåras. Då ovissheten härom alltjämt är stor, särskilt beträffande mörka oljor, synes försiktigheten bjuda, att man icke avhänder sig de möjligheter till in-gripande i produktionsbeframjande syfte, som avverkningsålägganden och statsgarantin utgöra. Lagen om avverkningssskyldighet har redan genom riksdagens beslut tidigare i år givits förlängd giltighet intill utgången av september 1949. De regler som hittills gällt för statsgaranti för ved böra i konsekvens härmed kunna få tillämpas även nästa avverkningsssäsong. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela härför erforderliga administrativa bestämmelser, varvid jag givetvis förutsätter, att sådana föreskrifter komma att meddelas endast då förhållandena så påkalla.

Det nu gällande systemet för reglering av vedhandeln och vedförbrukningen torde på sätt bränslekommissionen föreslagit alltjämt böra tillämpas under nästa bränsleår, dock med de modifikationer som kunna för-anledas av den minskade vedförbrukningen och med de övriga ändringar som kunna betingas av omständigheterna.

Vad brännorv beträffar bör möjlighet finnas för Kungl. Maj:t att, om så befinnes lämpligt, meddela avsättningsgaranti även för 1949 års produktion. För den händelse uppfyllande av meddelad torvgaranti skulle påkallas, synas de medel som ställts till bränslekommissionens förfogande för inköp av ved böra få användas för sådant ändamål.

Mot kommissionens beräkningar av anslagsbehovet för Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m. har jag intet att erinra. Ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor torde alltså böra äskas.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad föredragande statsrådet anfört och förordat beträffande erforderliga åtgärder för tryg-gande av landets bränsleförsörjning. För nästa budgetår torde i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag till omkostnader i samband med inköp och in-lösen av ved m. m. böra anvisas ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

Utskottet har vid sin behandling av förevarande frågor uppmärksammat, att på grund av bensinransoneringen och de höjda bensinpriserna vissa svår-igheter måhända kunna komma att föreligga för ett genomförande i er-forderlig utsträckning av landsvägstransporter av ved. Utskottet förutsätter, att vederbörande myndigheter ha sin uppmärksamhet riktad på detta spörs-

mål och genom lämpliga åtgärder sörja för att dylika transporter trots angivna förhållanden komma till stånd i tillfredsställande omfattning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna, att Kungl. Maj:t vidtager erforderliga åtgärder för tryggande av bränsleförsörjningen i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande statsrådet i statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 23 april 1948 angivna riktlinjer;

b) till *Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m.* för budgetåret 1948/49 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

Stockholm den 18 juni 1948.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, André, Heiding, Hesselbom, fröken Osvald, herrar Ivar Persson och Bergh; samt

från a n d r a kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Svensson i Grönvik, Malmberg i Skövde, Bergström, Rubbestad, Mårtensson, Wallentheim, Lindholm, Hoppe, Sefve, Persson i Vinberg och Birke.